

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝ مَا أَغْنَىٰ
عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝ سَيَصْلَىٰ نَارًا
ذَاتَ لَهَبٍ ۝ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝
فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝

Ebu Leheb'le öğretilen

KUR'ÂN'DA, RESÛLULLAH aleyhissalâtu vesselam döneminde yaşayıp onunla muhatap olmuş nice insan içerisinde, Zeyd hariç, yalnızca Ebu Leheb'in ismi zikredilir. Ve, o dönemde yaşayan her fani gibi, Ebu Leheb de ölüp gitmiş biridir.

Leheb sûresini okurken, bu husus insanın zihnine takılır. Şunu merak eder insan: Niye o zamanda yaşamış bunca insan arasında bir tek onun ismi zikrediliyor? Niye yalnızca yetmişseksen yıl yaşayan bu insana, bindörtüyz yıldan beri, bu sûreyi okuyarak beddua ediliyor?

Bu sorular insanın aklına ister istemez gelir. Çünkü, dünyanın ancak toz zerresi hükmünde kaldığı koskoca âlemlere Rab olan Zât-ı Zülcelâl'in cismi de cürmü de belli, iktidarı sınırlı, hayatı kısıtlı biriyle bu şekilde uğraşması, açık söyleyelim, insana ilk anda ters gelir. Akıl, bunun sebebinin ilk anda kavrayamaz. Böylesine fani bir mahlûkun dünya durduğu, Kur'ân yeryüzünde okunduğu sürece lânetle anılmasındaki hikmet hemencecik anlaşılmaz. Bilakis, böylesine külli bir ru-

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Ebu Leheb'in iki eli kurusun, kurudu da!
2. Ne malı ona fayda verdi, ne de kazandığı.
3. O, bir alevli ateşe yaslanacak.
- 4-5. Karısı da. Gerdanında fitillisinden bir ip olduğu halde, odun hamalı olarak...

bubiyet Sahibinin böyle cüz'î bir mahlûkuyla bu şekilde meşgul olması insana biraz garip gelir.

Oysa, unutulmuş ilk husus şudur: Kelam-ı Ezelî'de cüz'î bir konu yoktur. Kur'ân, cüz'î bir hadiseden söz eder gözüken âyetlerinde, o hadisenin cüz'î boyutuyla sınırlı kalmaz. Keza, tek bir insandan, sırf tek bir insan olarak bahis açmaz. Her cüz'î hadisede küllî bir hakikatın ucunu gösterir. Ebu Leheb, Kârûn, Sâmîrî veya Hâmân gibi münferit şahıslar örneğinde, tüm insanlara bakan küllî dersler verir.

İşte Ebu Leheb de, 'türünün en belirgin örneği' olarak sunulur nazarlara. Onun şahsında, cismi ve cürmü olabildiğince cüz'î olan insanın, buna mukabil, küllî bir cürüm işleme kabiliyetine dikkat çekilir. Şu koskoca kâinatın cismi itibarıyla bir toz zerresi mesabesinde bile olmayan insan, küfür ve isyanı yüzünden, bütün bir kâinatın varoluşuyla, bütün canlıların hayatlarıyla ettikleri tesbihat ve şehadeti hiçe saymakta; tümünün hukukunu zayıf etmekte; tüm mahlukların ubudiyetlerini yalanlayıp çarpıtmaktadır. Sonuç olarak, küfür ve isyan halindeki tek bir insan, tüm kâinatı ilgilendiren küllî bir cürme yel-tendiği için küllî bir itab, ikaz ve lânete konu olmaktadır.

Bu anlamda, Leheb sûresindeki itabın, yalnızca Ebu Leheb'le sınırlı kalmadığı bir vâkıdır. Sûrede, aslında hepimizi titretmesi, nefsimiz karşısında dikkatli ve uyanık olmaya sevk etmesi gereken bir boyut vardır.

Ebu Leheb boyu ve kilosu belli biridir. Hacmi ve cismi sınırlıdır. İktidarı kısıtlıdır. Ömür dakikaları sayılıdır. Fakat, bu küçük küçük cirme ve bu kısacık ömre koskoca bir küfür ve isyanı nasılsa sığdırmıştır. Ona, Rabbini tanıması için emaneten verilmiş 'ene'yi nefsi namına kullanmış; sonuçta, tüm kabiliyetleri, tüm âzâları, tüm cihazatı nefsi hesabına çalışan 'mücessem bir nefis' haline gelmiştir. Onu Yaratıcıyı inkârâ, şirki kabule, nübüvveti redde, vahye karşı isyana sevkeden budur.

Sûrenin ikinci âyetinden anlaşıldığı üzere, o, yalnız 'müces-

sem bir nefis' olmakla; elini, gözünü, aklını, kalbini ve ayağını kendine maletmekle kalmamıştır. Malını da kendinden bilmiş; Hümeze sûresinin veyl ettiği kâfirler zümresinin önemli bir ferdi olarak, 'topladığı malı bir bir sayıp, bunların kendisini ebedî kılacağı' zehabına kapılmıştır. Kendini ve malını sahiplenmekle yetinmemiş; bütün müktesebatını, edindiği tüm şeyleri de kendinden bilmiştir. Tecrübesini de, hâfızasını da, ticaret bilgisini de, konuşma kabiliyetini de kendisine maletmiştir. Ne kendisini Rabbine teslim etmiştir; ne malını ve kesbettiği şeyleri... Kendisini, malını ve tüm müktesebatını yaratan ve ihsan eden bir Zâtı tanımadığı için, kaçınılmaz olarak, O'nun emirlerini de dinlememiştir.

Üstelik, vahyin mübelliği, onun yeğenidir. İmanî hiçbir hassasiyet taşımayan Mut'im veya Zem'ah kimi insanlar, sırf insanî bir hassasiyetle Resul-i Ekrem'e reva görülen eziyetin hafifletilmesine çalışmışlardır. Yine iman ikrarı olmayan Ebu Talib, hiç olmazsa yeğeni olarak duyduğu insanî sevgi ile, ona hep kol-kanat germiştir. Ebu Leheb ise, ne kendisini, ne malını, ne kesbettiği tüm şeyleri Rabbinin ikramı olarak bilen bir inançsız olmanın yanısıra, insanlığını tümüyle yitirmiş biridir. Ne kardeşi Ebu Talib'in, ne de kardeşi bile olmayan Mut'im ve Zem'ah'ın taşıdığı insanî hisler de onda yoktur. Bilakis, Resul-i Ekrem aleyhissalâtu vesselamın—ve elbette getirdiği nurun—en azılı ve acımasız birkaç düşmanından biri odur.

Sonuç, imanî ve insanî tüm özellikleri yitiren bu iki ayaklı mahlukun ilâhî itaba uğramasıdır: "Elleri kurusun Ebu Leheb'in." Âyetin hemen sonunda, manidar bir ilave vardır: "Kurudu da."

Çünkü, nefsin gözü miyoptur; ileriye görmez, âhireti düşünmez. Arkasını da görmez; nereden geldiğini, ne için yaratıldığını düşünmez. Düşünmek de istemez. Sadece hâzır zamanı görür, hâzır zevklerin peşinde koşar ve dünyanın yalnız fâni yüzüne muhatap olur.

Ne ki, dünyanın fani yüzü, ahmakları aldatmak için yüzüne renk renk boyalar çalan bir âşuftenin yüzüne benzer. Boyalar silinip gittiğinde, herşeyini, tüm servetini ve ömrünü çirkin bir âşufte uğruna heder ettiğini anlar insan. Ama, ebedî ve daimî zannettiği hayatının son bulduğu o dakikada, yapacağı birşey yoktur. Fani hayatını bâki bir hayatın önsözü kılamamış; Bâki-i Zülcelâl'i tanımak için verilmiş kabiliyetleri gelip geçen, arkadaşlığı kabir kapısından öteye geçemeyen şeyler uğruna yakıp yandırmış; elini kurutmuştur.

Öldüğü an, ne hâfıza kalır geride; ne tecrübe, ne bilgi, ne görüş keskinliği. Görmenin kaynağı zannettiği göz, gene vardır; ama görmez. El gene vardır; ama kıpırdamaz. Hep kendine malettiği, sayesinde ebedileşeceğini hesap ettiği malı ise, çoktan paylaşmıştır bile. O yalnız isyanı, küfrü, inkârı ile gitmiştir kabir kapısının ötesine. Ve orada, cevabı ancak şu dünyada imanî bir şuur içinde yaşanırsa verilebilen bir soru sorulmaktadır: “Rabbin kim?”

Rabbini burada tanımayan, orada cevapsız kalır. Burada Allah adına konuşmayan dil, isterse günler boyu nutuk okumuş olsun, orada tutuklaşır. Emanete karşı hıyanetin; âlemlerin Rabbinin varlığına, birliğine ve isimlerine şahit olarak yarattığı bunca mahlukun hukukuna karşı tecavüzün; hususan O'nun Habib-i Ekrem'ine yönelik iftira, isyan ve zulmün cezası olarak, onu ebedî bir cehennem beklemektedir.

Allah adına yaşanmayan her ân, ölü bir ândır. Allah'a teslim edilmeyen hiçbir şey, ilelebed elde kalmaz. Eller de kurur; elde edilenler de. Bütün işler O'na döndürülür. Elde yalnızca bir cehennem davetiyesi kalır.

Ebu Leheb'in elleri kurusun. Kurudu da. Filiz verip ebedî cennetlere uzanacak hiçbir imanî tohum ekmedi dünya toprağına.

Aslında, dönüp kendi nefislerimize baktığımızda, karşımıza çok farklı bir manzara çıkmıyor. Kalblerimiz belki arzula-

mıyor; ama yine de nefis, şeytanın izinde, bizi Ebu Leheb'in akıbetine sevketmeye çalışıyor.

Ebu Leheb, kendisini daimî, malını ebedî görmüştü; nefsimiz de öyle görmek istiyor.

Ebu Leheb, ona verileni kendisinin bilmişti; nefsimiz de öncelikle buna uğraşiyor. Bize verileni Verenden bilip şükretmemiz yerine, kendimizden bilip gurur ve kibire kapılmamız için çalışıyor.

Ebu Leheb bunca mahlukun tesbihatına kulağını tıkamış, onların Sâni-i Zülcelâl'in varlığına ettikleri şehadeti yalanlamıştı; nefsimiz de kâinata Sani-i Zülcelâl hesabına bakalım istemiyor. Çünkü bunun, kendisine dönük bir muhasebeyi de getireceğini; akabinde, onun boş kuruntularının kölesi olmanın kurtulup, âlemlerin Rabbine kul olacağımızı iyi biliyor.

Ebu Leheb, Muhammed-i Arabî'yi 'Resulullah' olarak tanımamış; atalar dinini, 'İnsanlar ne der?'i, 'Koskoca amca küçük yeğenine mi tâbi olacak?' kuruntusunu aşamamıştı; nefsimiz de, çağı, toplumu, göreneği sünnet-i seniyyenin karşısına çıkarıp, bizi Resul'ün izinde olmadığımız bir hayata sürüklemeye çalışıyor.

Bu bakımdan, Leheb sûresini her okuyuşumuzda, her

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ط

“Ebu Leheb'in elleri kurusun; kurudu da” deyişimizde şöyle bir ürpermemiz gerekiyor. O çoğu zaman kıramadığımız, aldandığımız, oyununa geldiğimiz nefsin, bizi götüreceği son durak, Allah korusun, işte o Ebu Leheb'in hali. Ve bu hal hiç de sevimli ve istenilir bir hal olmadığına göre, böylesi bir hale düşmemek için, imanî bir donanıma kavuşmamız; Resul-i Ekrem aleyhissalâtu vesselam ile gelen vahyin sesine kulak kapayarak kendisini ilâhî ve ebedî lânetlere dâçar eden Ebu Leheb'in halinden ders alarak, o Resul'ün izinde ve o Resul'ün

getirdiği Kur'ân adlı ilahî hediye'nin rehberliğinde yaşamamız gerekiyor.

Leheb sûresi, bu nazarla okuyunca, kalb ve ruhumun nefis karşısındaki manevî mücahedesine muazzam bir yardım ve destek ulaştırıyor.

'Küçük' bir ayrıntı

YAKIN ZAMAN ÖNCE, İRTİCA vehmiyle Kur'ân öğrenimine de zincir vurmaya yeltenen kişi ve zümreleri protesto bâbında yapılan gösterilerden birinde "Kur'ân'a uzanan eller kırılınsın" yazılı bir pankart taşındığını ve bu şekilde slogan atıldığını gördüğümde müthiş bir hüzne kapılmıştım.

Bu slogan, öncelikle, taşıdığı şiddet boyutuyla kalbimi incitmişti. Şiddet yüklü bu ifade, bir kere, kendisini taşıyan Taifliler için dahi helâket (bed)duası etmeyen Resûl-i Ekrem aleyhissalâtu vesselamın hayatı boyunca ders verdiği re'fet, şefkat ve itidal ölçülerinin dışındaydı. Keza, yine bu slogan benzer bir ifadeyi içeriyor gözükten bir Kur'ân âyetiyle beraber düşünüldüğünde karşımıza çıkan 'küçük' ayrıntı da yürek yandırıcıydı.

Çünkü, sözkonusu âyet, Ebu Leheb'in ve 'cehennem oduncusu' hanımının zemmedildiği Leheb sûresinin ilk âyeti olarak, bedduanın da güzelini öğretiyor: "Ebu Leheb'in iki eli kurusun; ki, kurudu da."